

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA

AA.br.29/2021

VRHOVNI SUD KOSOVA – u veću sastavljenom od sudija: Fejzullah Rexhepi, predsednik veća, Beshir Islami i Albert Zogaj, kao članova veća, po pravnoj stvari podnosilaca žalbi političkih stranaka: Liberalna Partija Egipčana (LPE) sa sedištem u Peči, Aškalijska Stranka za Integraciju (ASI) sa sedištem u Lipjane, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK) sa sedištem u Prizrenu, Demokratska Stranka Aškalijska Kosova (DSAK) sa sedištem u Uroševcu, I Napredna Stranka Roma Kosova (NSRK), izjavljenih protiv odluke broj 860-2021, od 04.03.2021, Centralne Izborne Komisije (CIK), sa sedištem u Prištini, koja se odnosi na proglašenje konačnog rezultata objavljen dana 04.03.2021, o vanrednim izborima za Skupštinu Republike Kosova, održanim 14.02.2021, odlučujući po žalbi političkih subjekata Romska Inicijativa (AA.br.29/2021), Liberalna Stranka Egipčana i Aškalijska Stranka za Integraciju (AA.br.35/2021) i Napredni Pokret Roma Kosova (AA.br.36/2021), izjavljene protiv odluke Izbornog Panela za Žalbe i Predstavke (IPŽP) A.br.736/2021 od 07.03.2021, i žalbe političkog subjekta Romska Inicijativa (AA.br.39/2021), izjavljena protiv dopunske odluke Izbornog Panela za Žalbe i Predstavke A.br.736/2021, dt. 10.03.2021, u sednici veća održanoj dana 12.03.2021, donosi sledeće:

PRESUDA

Predmeti registrovani u Vrhovnom Sudom prema žalbi političkih subjekata: Romska Inicijativa sa brojem AA.br.29/2021, po žalbi Liberalne Stranke Egipčana i Aškalijske Stranke za Integraciju pod brojem AA.br.35/2021, i po žalbi Napredne Stranke Roma Kosova sa brojem AA.br.36/2021, izjavljenih protiv odluke Izbornog Panela za Žalbe i Predstavke A.br.736/2021 od 07.03.2021, i žalba političkog subjekta Romska Inicijativa sa brojem AA.br.39/2021, izjavljena protiv dopunske odluke Izbornog Panela za Žalbe i Predstavke A.br.736/2021, dt. 10.03.2021, spajaju se u jedan predmet i vode se pod brojem predmeta, AA.br.29/2021.

ODBIJAJU se kao neosnovane, žalba političkog subjekta Romska Inicijativa, žalba političkog subjekta Liberalna Stranka Egipčana (LSE) i Aškalijska Stranka za Integraciju, i žalba političkog subjekta Napredna Stranka Roma Kosova, izjavljena protiv odluke Izbornog Panela za žalbe i Predstavke A.br.736/2021, dt.07.03.2021, i žalba političkog subjekta Romska Inicijativa, izjavljena protiv dopunske odluke Izbornog Panela za žalbe i Predstavke A.br.736/2021, od 10.03.2021.

Obrazloženje

Odlukom Izbornog Panela za Žalbe i Predstavke (IPŽP) Anr.736/2021, dt. 05.03.2021, pod stavom I odlučeno je da se usvoje kao delimično osnovane žalbe koje su izjavili sledeći politički subjekti, Liberalna Stranka Egipčana (LSE), sa sedištem u Peči, Aškalijska Stranka za Integraciju (ASI) sa sedištem u Lipjane, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK) sa sedištem u Prizrenu, Demokratska Stranka Aškalijska Kosova (DSAK) sa sedištem u Uroševcu, i žalba Anr.769/2021 od 05.03.2021, koju je izjavila Napredna Stranka Roma KOSova (NSRK), i poništavaju se glasački listići koji pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa u sledećim Biračkim Mestima (BM):

a. Za opštinu Leposavič: 10 glasačkih listića u BM 1201B/01R, 26 glasačkih listića u BM 1201B/02R, 31 glasačkih listića u BM 1201B/03D, 10 glasačkih listića u BM 12018/01R, 24 glasačkih listića u BM 1202B/01R, 7 glasačkih listića u BM VV 1202B/02R, 21 glasačkih listića u BM 1202B/03D, 27 glasačkih listića u BM 1205B/01R, 33 glasačkih listića u BM 1205B/02R, 45 glasačkih listića u BM 1205B/03D.

b. Za opštinu Novobrdo: 16 glasačkih listića u BM 1403D/01D, 39 glasačkih listića u BM 1404D/01D, 26 glasačkih listića u BM 1406D/OID, 18 glasačkih listića u BM 1410D/OID, 15 glasačkih listića u BM 1412D/01R, 9 glasačkih listića u BM 1412D/02D, 30 glasačkih listića u BM 1413D/OID, 31 glasačkih listića u BM 1414D/01D, 5 glasačkih listića u BM 1415D/03D, 9 glasačkih listića u BM 14170,01D, 11 glasačkih listića u BM 1418D/01D.

c. Za opštinu Ranilug: 12 glasačkih listića u BM 3501D/OIR, 17 glasačkih listića u BM 35010/02D, 27 glasačkih listića u BM 3502D/02D, 18 glasačkih listića u BM 3504D/OIR, 38 glasačkih listića u BM 3504D/02D, 14 glasačkih listića u BM 3505D/01D, 26 glasačkih listića u BM VV 3506D/01D, 7 glasačkih listića u BM 3507D/01D.

d. Za opštinu Parteš: 12 glasačkih listićau BM 36010/01R, 9 glasačkih listićau BM 36010/02D, 16 glasačkih listića u BM 3602D/01R, 4 glasačkih listićau BM 3602D/02D, 16 glasačkih listića u BM 3603D/01R, 11 glasačkih listića u BM 3603D/02R, 20 glasačkih listića u BM 3603D/03D.

e. Za opštinu Klokot: 30 glasačkih listića u BM VV 37010/01R, 27 glasačkih listića u BM 37010/02D, 46 glasačkih listića u BM 3702D/01D, 28 glasačkih listića u BM 3703D/01R i 16 glasačkih listića u BM 3703D/02D.

Pod stavom II izreke naloženo je CIK da poništi glasačke listiće u glasačkim mestima, navedenih pod stavom I izreke, da ukloni iz konačnog rezultata Vanrednih Izboru Skupštine Republike Kosova, koji je objavljen odlukom br. 860-2021 i datës 04.03.2021.

Pod stav III, odlučeno je da se odbiju kao delimično neosnovane sledeće žalbe, Anr.736/2021 dt. 05.03.2021, izjavljena od strane političkih subjekata: Liberalna Stranka Egipčana (LSE), sa sedištem u Peči, Aškalisjka Stranka za Integraciju (ASI) sa sedištem u Lipjane, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK) sa sedištem u Prizrenu, Demokratska Stranka Aškalijska Kosova (DSAK) sa sedištem u Uroševcu i žalba Anr. 769/2021 od 05.03.2021, u delu u kojem se zahteva poništenje glasakih listića političkog subjekta, Romska Inicijativa, u sledećim Biračkim mestima. Biračka Mesta: 1001D/01R, 1001X/03R, 1010D/01D, 1013D/01D, 1015D/01R, 1015D/02D, 1016D/01D, 1017D/OID, 1301E/01R, 1301X/01R, 1301X/02R, 1301X/03R, 1301X/04D, 1303E/01R, 1303E/02R, 1303E/03D, 1311E/01D, 1315E/01D, 1319E/01D, 1320E/01D, 1329E/02D, 3401E/01R, 3401E/02R, 3401E/03R, 3401E/04R, 3401E/05R, 3401E/06R, 3401R/07R, 3401E/08D, 3402E/01R, 3402E/02R, 3402E/03D, 3403E/OID, 3404E/01R, 3404E/02D, 3405E/01R, 3405E/02R, 3405E/03D, 3406E/01R, 3406E/02D, 3407E/01D, 3408E/01R, 3408E/02D, 3409E/01R, 3410E/01D, 3411E/01D, 3412E/01D, 3414E/01R, 3414E/02D dhe 3415E/01D.

Izborni Panel za Žalbe i Predstavke doneo je dopunsku odluku A.br.736/2021, dt. 10.03.2021, kojim je odlučio da dopuni odluku A.br.736/2021 od: 07.03.2021 na sledeći način: I. Usvajaju se kao delimično osnovane žalbe Anr.736/2021 dt. 05.03.2021, koje su izjavile politički subjekti Liberalna Stranka Egipčana (LSE) sa sedištem u Peči, Aškalijska Stranka za Integraciju (ASI) sa sedištem u Lipjane, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK), sa sedištem u Prizren, Demokratska Stranka Aškalijska Kosova (DSAK), sa sedištem u Uroševcu i žalba Anr.769/2021 od

05.03.2021, koju je izjavila Napredna Stranka Roma Kosova (NSRK), poništavaju se 40 glasačkih listiću Biračkom Mestu (BM) 3502D/01R u Opštini Ranilug, koji pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa. II. Odbijaju se kao neosnovane žalbe: A.nr.736/2021 od 05.03.2021, koju su izjavili sledeći politički subjekti, Liberalna Stranka Egipčana (LSE) sa sedištem u Peči, Aškalisjka Stranka za Integraciju (ASI) sa sedištem u Lipjane, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK) sa sedištem u Prizrenu, Demokratska Stranka Aškalijska Kosova (DSAK) sa sedištem u Uroševcu i žalba Anr.769/2021 od 05.03.2021, koju je izjavila Napredna Stranka Roma Kosova (NSRK) u delu u kojim zahteva da se ponište glasačkilistići u odnosu sa političkim subjektom Romska Inicijativa, u sledećim Biračkim mestima: 3803B/01R, 3805B/02R, 3805B/03R, 3805B/04R, 3805B/06R, 3805B/07R, 3805B/08R, 3805B/09R, 3805B/10D, 380X/01R, 3805X/02R, 3805X/04R, 3805X/05R, 3805X/06D, 3806B/01D.

Politički subjekat Romska Inicijativa je dana 09.03.2021, pred Vrhovnim Sudom izjavila žalbu protiv odluke IPŽP, A.nr.736/2021, od 07.03.2021, i 09.03.2021, izjavila je žalbu Vrhovnom Sudu protiv dopunske odluke IPŽP, A.nr.736/2021, dt.10.03.2021, kojima osporava zakonitost ovih odluka, i predlaže da se žalbe usvoje, da Vrhovni Sud poništi gore navedene odluke IPŽP, da potvrdi da su odluke IPŽP u suprotnosti sa članom 2 Zakona br. 2008/03-L073 za Opšte izbore, kao i u suprotnosti sa članovima 24 i 45 Ustava, ili poništiti ovu odluku kao nezakonsku i neustavnu, i potvrdi kao konačnu odluku br.860-2021, dt. 04 marta 2021, Izborne Komisije Kosova za proglašenje konačnih rezultata za vanredne izbore za Skupštinu Kosova, koji su održani 14 februara 2021.

Politički subjekti, Liberalna Stranka Egipčana i Aškalijska Stranka za Integraciju su dana 09.03.2021, pred Vrhovnim Sudom izjavile žalbu protiv odluke IPŽP, A.nr.736/2021, od.07.03.2021, kojom osporavaju zakonitost ove odluke, i predlažu da se žalba usvoji, da Vrhovni sud preinači gore pomenutu odluku IPŽP, i poništi glasačke listiće koje a Političkom Subjektu Romska Inicijativa, u biračkim mestima Opštine Gračanica, Kamenice, i Severnoj Mitrovici. Navedeno je takođe da po zahtevu za glasačke listiće koja pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa, za biračka mesta u Severnoj Mitrovici, IPŽP nije odlučila.

Politički subjekat Napredna Stranka Roma Kosova, je dana 09.03.2021, pred Vrhovnim Sudom izjavila žalbu protiv Odluke IPŽP, A.br.736/2021, dt.07.03.2021, kojim osporava zakonitost ove odluke, i predlaže da se žalba usvoji, da Vrhovni Sud preinači gore navedenu odluku IPŽP, i poništi

glasačke listiće koja pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa, u biračkim mestima Opštine Gračanica, Kamenice, Lipjane i Severne Mitrovice.

U odgovoru gore navedenih žalbi, IPŽP se založio za nalaze predstavljene u svojoj odluci, i predložio da se žalbe odbiju.

Imajući u vidu žalbeni navod političkog subjekta Liberalna Stranka Egipčana i Aškalijske Stranke za Integraciju, da po zahtevu za glasačke listiće koje pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa, za biračka mesta u Severnoj Mitrovici nije odlučeno, IPŽP je odlučila dopunskom odlukom A.br.736/2021, dt. 10.03.2021.

Vrhovni Sud Kosova je nakon ocene pobijene odluke, dopunske odluke IPŽP A.br.736/2021, dt. 10.03.2021, žalbenih navoda i onih iz odgovora na žalbu, razmotrio je ostale dopise iz predmeta, i odlučio da žalbe sledećih političkih subjekata Romska Inicijativa upisane pod brojem AA.br.29/2021, žalbu Liberalne Stranke Egipčana i Aškalijske Stranke za Integraciju sa brojem AA.br.35/2021, i žalbu Napredne Stranke Roma Kosova, uvedenih pod brojem AA.br.36/2021, izjavljene protiv odluke IPŽP A.nr.736/2021 dt.07.03.2021, i žalbu političkog subjekta Romska Inicijativa, izjavljena protiv dopunske odluke IPŽP A.br.736/2021, od 10.03.2021, ispita i odluči po njima kao jedno pitanje sa brojem AA.br.29/2021, i našao da su:

Žalbe neosnovane.

Iz spisa predmeta proizlazi da su politički subjekti Liberalna Stranka Egipčana sa sedištem u Peči, Aškalijska Stranka za Integraciju (ASI) a sedištem u Lipjane, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK), sa sedištem u Prizrenu, Demokratka Stranka Aškalijska Kosova (DSAK) sa sedištem u Uroševcu i Napredna Stranka Roma Kosova, koje su pred CIK izjavile da zastupaju interese zajednice roma, aškalijska i egipčana na Kosovu i koje su sertifikovane od strane ove institucije da učestvuju u vanrednim izborima za Skupštinu Kosova, održanih 14 februara 2021, i takmiče za zagarantovana mesta za zajednice, izjavile žalbu protiv odluke CIK, 860-2021, od 04.03.2021, u vezi objavljivanja konačnih rezultata, odnosno protiv prebrojavanja dobijenih glasova za politički subjekat Romska Inicijativa. Prema službenim podacima ovaj politički subjekat dobio je 4049 glasova. Podnosioci žalbi zaključuju da su dobijeni glasovi političkog subjekta Romska Inicijativa orkestrirani i koordinirani između ovog političkog subjekta, Romska Inicijativa, i političkog subjekta Lista Srpska, kao i sa ostalim političkim subjektima u cilju protivpravnog jačanja njihovog

položaja u Skupštini Kosova. Prema podnosiocima žalbe, mešanje političkog subjekta Lista Srpska u slobodnoj volji glasača na ovogodišnjim izborima su radikalno promenili glasove koje je usvojio novoformirani politički subjekat Romska inicijativa uveliko nadmašavši tradicionalne stranke na Kosovu.

Izborni Panel za Žalbe i Predstavke je odlukom broj A.br.736/2021 dt.07.03.2021, odlučio da usvoji kao osnovanu žalbu koju su izjavile politički subjekti Liberalna Stranka Egipčana a sedištem u Peči. Aškalijska Stranka za Integrciju (ASI) a sedištem u Lipjane,, Ujedinjena Stranka Roma Kosova (USRK) sa sedištem u Prizrenu, Demokratska Stranka Aškalija Kosova (DSAK) sa sedištem u Uroševcu, i Napredna Stranka Roma Kosova (NSRK), izjavljene protiv odluke broj 860-2021, dt. 04.03.2021, Centralne Izborne Komisije (CIK) a sedištem u Prištini, koji se odnosi na proglašenje konačnog rezultata objavljen dana 04.03.2021, za vanredne izbore za Skupštinu Kosova Republike Kosova, održanim dt. 14.02.2021, tako da je ova žalba delimično usvojena i delom je odbijena, odlukom kao u izreci gore opisane odluke.

U svom obrazloženju odluke IPŽP ističe da je veće 6 i 7 marta 2021, prema službenoj dužnosti, sprovela istragu ne bi li utvrdila činjenično stanje u ovom konkretnom slučaju i došao do zaključka da su žalbe delimično osnovane, iz razloga što je: Politički subjekat Romska Inicijativa dobila više glasova nego što je bilo potencijalnih glasača iz romske zajednice za glasanje na dan glasanja, 14 februara 2021, u BM: 1201B/01R, 1201B/02R, 1201B/03D, 12018/01R, 1202B/01R, 1202B/02R, 1202B/03D 1205B/01R, 1205B/02R, 1205B/03D, 1403D/01D, 1404D/01D, 1406D/01D, 1410D/01D, 1412D/01R, 412D/02D, 1413D/01D, 1414D/01D, 1415D/03, 1404D/01D, 14170,010, 1418D/01D, 3501D/01R, 3501D/02D, 3504D/01R, 3504D/02D, 3505D/01D, 3506D/01D, 3507D/01D, 36010/01R, 36010/02D, 3602D/01R, 3602D/02D, 3603D/01R, 3603D/02R, 3603D/03D, 3701D/01R, 37010/02D, 3702D/01D, 3703D/01R i 3703D/02D, na osnovu izveštaja Agencije za statistike Kosova iz 2011 godine, Izveštaja OEBS iz 2018 godine, i na osnovu Konačnog Biračkog Spiska verifikovanog po imenu svakog potencijalnog glasača, u gore navedenim biračkim mestima. Glasove koje je dobila Romska Inicijativa u gore navedenim biračkim mestima, nesrazmerni su sa brojem stanovnika romke zajednice, i kao takve predstavljaju nevažeće glasove, zbog činjenice da je nedemokratki standard da se glasovima jedne druge zajednice obezbedi pravo zastupanja jedne druge zajednice i kao takvi isti ne predstavljaju objektivnu vezu između birača i glasačkog subjekta. Po prvi put su u opštim izborima u Republici

Kosova, određeni subjekti, u ovom slučaju Romska Inicijativa dobila većinu glasova od strane srpske zajednice, što u ovom slučaju, predstavlja odstupanja volje glasača romske zajednice, a sve ovo u suštini predstavlja miniranje integriteta procesa. Prema oceni Panela, miniranje izbornog procesa glasanjem na ovaj orkestrirani način za određene subjekte za biranje predstavnika romske zajednice, pored odstupanja volje glasača, samo po sebi ugrožava unutrašnju izbornu demokratiju, i eliminiše konkurenciju između subjekata za zagantovana mesta i sve to je u suprotnosti sa članom 111 stav 1 ZOI, sa članom 58 stav 4 Ustava Republike Kosova i sa osnovnim načelima Ustava Republike Kosova, i osnovnim načelima evropskog izbornog nasleđa. Pravo na glasanje i sloboda glasanja prema oceni Panela. u slučaju rezervisanih mesta nije identična sa slučajem nerezervisanih mesta, s obzirom da je za rezervisana mesta važna objektivna veza između birača i glasačkog subjekta, jer se samo na taj način obezbeđuje pravo zastupanja u smislu odredaba ZOI, i u duhu ustavnih odredbi i standarda. Rezervisana mesta su ustavna garancija, koje je Republika Kosova dobila sa jednim ciljem unapređenja prava manjina u okviru državnih institucija.

Da je bilo orkestriranih glasova za određene subjekte od strane birača druge zajednice u upoređenju sa zajednicom subjekta za koji je glasao, potvrđuje broj stanovnika u odnosu na broj dobijenih glasova, a broj stanovnika se ogleda kroz podatke dobijenih iz Zavoda za Statistiku Kosova Republike Kosova iz 2011 godine, ali i verodostojnih izveštaja OEBS, i knjige Birača.

I u odnosu sa manjinama postoje međunarodni standardi prema kojima dotične države bi trebalo da uspostave prakse ili mehanizme, koja omogućavaju pripadnicima manjina slobodno glasanje, stvaranje njihovih subjekata kao i sprečavanje bilo koje diskriminacije da bira ili da bude biran.

Iz izveštaja OEBS iz 2018 godine, (koji se smatra pouzdanim izveštajem obzirom da je kredibilna organizacija, i ima neutralni stav prema svim zajednicama u Republici Kosova) broj stanovnika romske zajednice u Opštini Leposavič je 12 stanovnika, dok iz Konačnog Biračkog Spiska Glasaca koji je verifikovao IPŽP, za Biračko mesto u ovoj opštini proizlazi da postoji 1 potencijalni birač iz romske zajednice, a u ovoj opštini je glasalo 234 birača za politički subjekat Romska Inicijativa, pa proizlazi da su glasali stanovnici neke druge zajednice i ne iz romske zajednice u sledećim biračkim mestima: 1201B/01R, 1201B/02R, 1201B/03D, 1201X/01R, 1202B/01R, 1202B/02R, 1202B/03D, 1205B/01R, 1205B/02R, 1205B/03D, dok je broj glasova za politički subjekat Romska Inicijativa u ovoj opštini nesrazmerno višestruk sa brojem stanovnika. Iz ovog izveštaja (Izveštaj OEBS) broj stanovnika romske zajednice u opštini Novobrdo je 63 stanovnika, dok iz

konačnog biračkog spiska koji je verificovao IPŽP, za BM u ovoj opštini proizlazi da ne postoji nijedan nijedan potencijalni birač iz romske zajednice, dok je u ovoj opštini glasalo 209 birača, za politički subjekat Romska Inicijativa, i time proizlazi da su stanovnici jedne druge zajednice koja nije romska zajednica, glasali u sledećim biračkim mestima: 1403D/01D, 1404D/01D, 1406D/01D, 1410D/01D, 1412D/01R, 1412D/02D, 1413D/01D, 1414D/01D, 1415D/03D, 1417D/01D, 1418D/01D, tako da se broj glasova za politički subjekat Romska Inicijativa u ovoj opštini, sastoji u celosti od glasova koje je dala druga zajednica. Prema ovom izveštaju (Izveštaj OSCE) stoji da nema stanovnika romske zajednice u Opštini Ranilug, a ni prema Konačnom Spisku Birača koji je verificovao IPŽP, u BM ove Opštine nema nijednog potencijalnog birača iz romske zajednice, dok su u ovoj opštini glasali 159 birača za politički subjekat romska Inicijativa, pa proizlazi da su glasali stanovnici neke druge zajednice koji nisu iz romske zajednice, obzirom da ne postoji nijedan stanovnik iz romske zajednice u sledećim Biračkim mestima: 3501D/01R, 3501D/02D, 3502D/02D, 3504D/01R, 3504D/02D, 3505D/01D, 3506D/01D, 3507D/01D, dok se broj glasova za politički subjekat , Romska Inicijativa u ovoj Opštini, u potpunosti atoji od glasova koje je dala neka druga zajednica. Iz ovog izveštaja (Izveštaj OSCE) proizlazi da nema stanovnika romske zajednice u Opštini Parteš, a i iz Konačnog Biračkog Spiska koju je verificovao IPŽP, za BM u ovoj opštini nema nijednog potencijalnog birača iz romske zajednice, dok je u ovoj opštini glasalo 88 birača za politički subjekat Romska Inicijativa, pa rezultira da su glasali stanovnici neke druge zajednice koja nije romska zajednica, obzirom da u ovoj opštini ne postoji nijedan stanovnik iz romske zajednice, u BM: 36010/01R, 36010/02D, 3602D/01R, 3602D/02D, 3603D/01R, 3603D/02R, 3603D/03D, dok se broj glasova za politički subjekat Romska Inicijativa u ovoj Opštini u potpunosti sastoji od glasova koje je dala neka druga zajednica. Prema izveštaju (Izveštaj OEB) u opštini Klokot žive 9 stanovnika romske zajednice, a u ovoj opštini je glasalo 147 birača za politički subjekat Romska Inicijativa, tako da proizlazi da su glasali stanovnici neke druge zajednice koja nije romska zajednica, u sledećim BM: 3701D/01R, 37010/02D, 3702D/01D, 3703D/01R, 3703D/02D, dok je broj glasova za politički subjekat Romska Inicijativa, u ovoj opštini, u višestrukoj nerazmeri sa glasovima koje je dala neka druga zajednica.

Pokušaj stvaranja takvih praksi masivnog glasanja od strane pripadnika jedne zajednice za subjekat jedne druge zajednice, predstavlja opasnu praksu koju bi u budućnosti mogla da iskoristi većinska zajednica kako bi se onemogućilo pravo objektivnog zastupanja ostalim manjinskim zajednicama. Poništenje glasova subjekta koji je naveden u izreci ove odluke, ima za cilj očuvanje i garantovanje

prava zastupanja, u odnosu na procenat stanovništva iz ove zajednice, zagantovano zakonom i Ustavom Republike Kosova. Veće je odlučilo kao pod stavom -1-, izreke odluke, u 4 (četiri) gore navedenih opština i poništila glasove koje je dobio politički subjekat, Romska Inicijativa, iz razloga što su dobijeni glasovi nesrazmerni i ne odgovaraju broju stanovnika romske zajednice, kao i zbog gore navedenih razloga. U vezi odbijenog dela, žalbena stranka nije uverljivim dokazima učinila pouzdanim svoj zahtev jer poništenje svih glasova u navedenim biračkim mestima kao pod stavom III izreke dipozitiva odluke, predstavljalo bi neosnovano poništenje važećih glasačkih listića, obzirom da nisu svi glasovi za romsku zajednicu bili orkestrirani. Panel svoju odluku zasniva u smislu člana 115 stav 1, član 117 stav 2 i 3, član 119 stav 5, član 120 stav 1 tačka b) ZOI.

IPŽP je donelo dopunsku odluku A.br.736/2021, dt. 10.03.2021, kojim je odlučio za dopunu odluke A.br.736/2021 od: 07.03.2021, i odlučio da delimično usvoji kao osnovane žalbe i poništi 40 glasačkih listića u Biračkom mestu (BM) 3502D/01R u Opštini Ranilug, koji pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa, dok su drugom delu odbijeni kao neosnovani, u delu u kojem je zahtevao da se ponište glasački listići u vezi političkog subjekta Romska Inicijativa, u sledećim BM: 3803B/01R, 3805B/02R, 3805B/03R, 3805B/04R, 3805B/06R, 3805B/07R, 3805B/08R, 3805B/09R, 3805B/10D, 380X/01R, 3805X/02R, 3805X/04R, 3805X/05R, 3805X/06D, 3806B/01D. Veće je što se obrazloženja odluke tiče, pozvao na razloge iznete u odluci A.br.736/2021 od: 07.03.2021.

U takvom činjeničnom stanju, Vrhovni Sud Kosova prihvata kao osnovan pravni stav IPŽP obzirom da osporene odluke nisu zahvaćene bitnim povredama odredaba postupka, jer je pravilno i na potpun način utvrdio činjenično stanje, i pravilno primenio materijalno pravo prilikom odlučnja po ožalbenim odlukama kao u izreci odluka, i poništenjem glasačkih listića koja pripadaju političkom subjektu Romska inicijativa, kao u izreci gore opisanih ožalbenih odluka prema kojem je naloženo CIK, da poništene glasačke listiće po gore navedenim Biračkim mestima ukloni iz konačnog rezultata vanrednih izbora za Skupštinu Republike Kosova, objavljen odlukom br. 860-2021 od 04.03.2021. Prilikom odlučnja kao u izreci gore opisanih ožalbenih odluka odbijene su kao neosnovane žalbe u delu u kojem se zahteva poništenje glasačkih listića u odnosu na politički subjekat Romska Inicijativa, po Biračkim Mestima,

Osporene odluke političkih subjekata koji se žale po ovom pitanju u strukturi i u sadržini u potpunosti su u skladu sa pravnim zahtevima, a zaključak ima punu podršku razloga koje je dao Panel, kao za činjenično stanje stvari, i o postupku istrage Veća, i također i o pravu primenjenim tokom odlučanja po žalbama političkih subjekata. U tom kontekstu ocenjuje se da osporena odluka ima hronologiju i koherentnost i za činjenične i pravne aspekte stvari, sa potpunim i uverljivim razlozima za svaku utvrđenu činjenicu, za težinu koju ima svaka činjenica utvrđena tokom odlučanja Veća, za korišćena dokazna sredstva, za dokaznu moć dokaznih sredstava i načinu kako je veće stiglo do zaključka u vezi žalbi političkih subjekata.

Vrhovni Sud u celosti usvaja činjenično stanje koje je utvrdilo IPŽP, obzirom da se dokazima koji se nalaze u spisu predmeta u potpunosti i na pouzdan način dokazuje činjenično stanje koje je utvrdilo IPŽP. Iz dokaza u spisu predmeta, odnosno iz istrage panela, potkrepljeno dokazima priloženih uz predmet, dokazuje se da broj glasova u određenim biračkim mestima koje je dobilo politički subjekat Romska Inicijativa ne uklapaju sa brojem birača zajednice za koji je konkurisao za predstavnika u Vanrednim Izborima za Skupštinu Kosovam održanim 14 februara 2021.

Prema oceni Vrhovnog Suda, podaci koji su obezbeđeni iz istrage panela u ovom slučaju stvorile su potpunu sliku činjeničnog stanja stvari, kako bi se dala konačna ocena u vezi žalbi političkih subjekata, odnosno rezultata političkog subjekta Romska Inicijativa, stoga je u celosti usvojeno činjenično stanje koje je utvrdilo veće.

Žalbeni navodi političkog subjekta Romska Inicijativa, u vezi primenjenog prava su neosnovane, iz sledećih razloga:

Ustavni Sud u slučaju br. KI207/19, tvrdi da:

“124. Na osnovu prethodno navedenih ustavnih odredbi, proizilazi da redovni sudovi imaju pravo i, povrh svega, obavezu da u vršenju svojih funkcija, sude, prvo po Ustavu, a zatim po zakonu.

125. “Takođe, imajući u vidu prethodno objašnjenu hijerarhiju pravnih normi, da je Ustav najviši pravni akt na Kosovu i da zakoni i drugi akti moraju biti u saglasnosti sa Ustavom, Sud naglašava da su redovni sudovi dužni da zakonske norme tumače u saglasnosti sa ustavnim normama”.

126. *“S tim u vezi, Sud podseća da uloga redovnih sudova u tumačenju Ustava ne utiče na nadležnost i ovlašćenja koja su članom 112. Ustava dodeljena Ustavnom sudu, kao konačnom autoritetu za tumačenje Ustava i saglasnosti zakona sa Ustavom”*

127. *“U tom smislu, Sud naglašava da je Ustavni sud na osnovu Ustava konačni autoritet za tumačenje Ustava. Sadržaj prethodno citiranog člana 112. Ustava navodi na jasan zaključak da je Ustavni sud javni organ sa isključivim ustavnim ovlašćenjem da konačno tumači Ustav i konačno tumači saglasnost zakona sa Ustavom – što podrazumeva da se pre njega i ostali javni organi mogu angažovati u ustavnom tumačenju. Međutim, način tumačenja, kako u pogledu postupka, tako i u pogledu suštine, koji su drugi javni organi, uključujući i 27 redovne sudove, izneli o Ustavu, može se uvek osporiti pred Ustavnim sudom. U tim okolnostima, Ustavni sud će dati konačno tumačenje na taj način što će se saglasiti, odnosno neće saglasiti sa prethodno izvršenim tumačenjem Ustava”.*

U kontekstu ocene koju je izneo Ustavni Sud po tom slučaju, Vrhovni Sud navodi da se zakonitost osporene odluke Panela, vrši primenom ustavnih odredbi i zakonskih odredaba. Ovo podrazumeva da je ocena zakonitosti osporene odluke panela urađena prema tumačenju da li su primenjene pravne norme u skladu sa ustavnim normama.

Donošenje odluke po ovom načinu od strane IPŽP, kao u odluci ožalbene odluke je u funkciji garantovanja zastupljenosti manjinskih zajednica u Skupštini Kosova, zastupanje koje garantovano članom 111 stav 1 tačka (b) i (i) Zakona o Opštim Izborima u Republici Kosova, kojim se propisuje da: *“partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su se izjasnili da zastupaju Srpsku zajednicu, imaće ukupan broj mesta u Skupštini, koja su osvojili na otvorenim izborima, sa najmanje deset (10) zagwarantovanih mesta, ukoliko je broj osvojenih mesta manji od deset (10); ii) “ partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su izjavili da zastupaju ostale zajednice u Skupštini, imaće ukupan broj mesta koja su osvojili na otvorenim izborima, sa minimalnim brojem zagwarantovanih mesta, kao što sledi: zajednica Roma jedno (1) mesto; zajednica Aškalija jedno (1) mesto; zajednica Egipćana jedno (1) mesto; i jedno (1) dodatno mesto će se dodeliti zajednici Roma, Aškalija i Egipćana koja je dobila najviše glasova; zajednici Bošnjaka tri (3) mesta; zajednici Turaka dva (2) mesta i zajednici Goranaca jedno (1) mesto, ako je broj dobijenih glasova svake zajednice manji od broja garantovanih mesta”.*

Iz ove formulacije ove zakonske odredbe, kao i iz iste formulacije odredbe Ustava Republike Kosova, člana 64 stav 2 tačka 2, jedini cilj odredbe Ustava Republike Kosova je da se manjinskim zajednicama osigura zastupljenost u Skupštini Republike Kosova, a zastupljenost podrazumeva da svaka zajednica ima pravo da bira svoje predstavnike, i ovo je zagarantovano pravo koju je država je dužna da je zaštiti, jer je zaštita ovih prava ustavna obaveza, na osnovu člana 58 stav 4 i 7, Ustava Republike Kosova kojim se propisuje da: *“Republika Kosovo će po potrebi usvojiti adekvatne mjere, koje mogu biti neophodne za unapređenje potpune i stvarne jednakosti između pripadnika zajednica u svim oblastima privrednog, socijalnog, političkog i kulturnog života. Ovako preduzete mjere neće biti smatrane aktom diskriminacije., i “Republika Kosovo će obezbjediti, po nediskriminatornoj osnovi, da sve zajednice i njihovi pripadnici mogu da koriste svoja prava koja su navedena u ovom Ustavu”*, stoga je na osnovu ovih odredbi ustava i zakona, pobijena odluka IPŽP je u funkciji sačuvanja prava manjinskih zajednica, u ovom slučaju romske zajednice, ali i aškalijske i zajednice egipčana, pošto je ovim tri zajednicama zagarantovano po jedno mesto zastupanja za pojedinačnu zajednicu, u Skupštini Republike Kosova, i jedno dodatno mesto daje se zajednici roma, aškalie ili zajednici egipčana, koji ima veći broj opštih glasova, u konkretnom slučaju politički subjekt Romska inicijativa, koji je registrovan da zastupi romsku zajednicu, dobijeni glasovi u sredinama u kojima ne živi i ne glasa ova zajednica, ne može da zastupi volju romske zajednice, i shodno tome biranje predstavnika roma glasovima drugih zajednica ne predstavlja izbor i ostvarivanje predstavljanja romske zajednice, jer samo glasovi romske zajednice zastupaju njihovu volju, i na nijedan način ne može se smatrati da imamo zastupljenost nevećinske zajednice, po rezervisanim mestima, sve dok isti nije izabran od samih glasova zajednica čije je mesto rezervisano.

Iz razloga iznetim u odluci IPŽP a i iz žalbenih navoda neosporno se potvrđuje da se poništeni glasački listići političkog subjekta Romska zajednica, kao u opisu izreke napadnute odluke, odnose na sredine gde je potvrđeno da ne žive i ne glasaju pripadnici romske zajednice, zajednica koja navodi da je predstavlja ovaj politički subjekt, ili da je ovaj broj u velikoj disproporciji sa dobijenim glasovima, prema tome ne može da se dokazuje da postoji objektivna veza između birača i glasačkog subjekta, iako ovo predstavlja neophodan uslov da bi smatralo da je zastupanje ostvareno u skladu sa zakonskim i ustavnim odredbama za rezervisana mesta za nevećinske zajednice.

Žalbeni navod političkog subjekta Romska Inicijativa, da je napadnutom odlukom povređena odredba člana 24 i 45 Ustava Republike Kosova, kao i člana 2 Zakona o Opštim Izborima u Republici Kosova, u celosti je neosnovan, obzirom da je ova odluka u funkciji zaštite duha jednakog tretmana i sprečavanja diskriminacije, sa mogućnošću biranja svog predstavnika iz romske zajednice, izbor koji je zagaranovan na osnovu zakona i ustava, i u funkciji ostvarivanja ovih principa jednakosti predviđena je odredba člana 24 stav 3, Ustava koji propisuje da: *“Republika Kosovo će osigurati odgovarajuće uslove koji će omogućiti zajednicama i njihovim pripadnicima da čuvaju, štite i razvijaju svoj identitet. Vlada će naročito podržati kulturne inicijative zajednica i njihovih pripadnika, uključujući i finansijsku pomoć”*, i upravo je u ovom konkretnom slučaju, jedna zajednica svojim glasovima dovela u neravnotežan položaj jednu drugu zajednicu, time onemogućila biranje svojih predstavnika sa glasovima unutar zajednice. Dok što se tiče člana 45 ustava kojim se garantuje da svako uživa pravo da bira i da bude biran, te da je glasanje lično, jednako, slobodno i tajno, je neosnovan navod jer napadnutom odlukom nikome nije ugroženo pravo da glasa, da bira ili da bude biran, jer se ovo pravo u konkretnom slučaju mora posmatrati u pogledu ostvarivanja zastupljenosti romske zajednice, i u ovom konkretnom slučaju nadmeću se principi, međutim princip garantovanja prava zastupljenosti zajednica kad je reč o rezervisanim mestima prema zakonu i ustavu, prevladava nad svim ostalim principima, jer i član 45 ustava je u funkciji sprovođenja jednake zastupljenosti u skladu sa zakonom i ustavom, ali i u skladu sa praksom Evropskog Suda za Ljudska Prava.

Navod iz izjavljenih žalbi u IPŽP, da za efikasno ostvarivanje konsocijativne demokratije nije dovoljna samo izjava da jedno lice predstavlja jednu određenu zajednicu, već mora da postoji i objektivna veza između ove izjave i date etničke, jezičke, verske i nacionalne pripadnosti i drg., što je i uzeto u obzir u oceni Vrhovnog Suda, jer u tom duhu postoji i odluka Vrhovnog Suda AA.nr.6/2021, od 28.01.2021, (ali također i druge odluke po istim slučajevima) kojim se odbija žalba političkog subjekta Nova Demokratska Stranka, izjavljena protiv odluke IPŽP, Anr.14/2021, od 25.01.2021, kojim se ukida odluka br. 225/2021, dt. 22.01.2021, Centralne Komisije za Izbore, i decertifikovan je kandidat Emin Neziraj sa liste certifikovanih kandidata za poslanika političkog subjekta Nova Demokratska Stranka, sa sedištem u Prizrenu. U ovoj upućenoj odluci, Vrhovni Sud Kosova je održao stav da izjava lica kao kandidata za predstavnika jedne zajednice nije dovoljna da se certifikuje za kandidata za rezervisana mesta za tu zajednicu, jer ako kandidat nema

objektivnu vezu sa zajednicom u smislu etničke pripadnosti, neće ispuniti uslove za predstavnika zajednice za data rezervisana mesta.

Ovaj stav Vrhovnog Suda je u duhu premisa koja sačinjavaju koncept konsocijativne demokratije, koja podrazumeva podelu vlasti između različitih grupa društva u datoj zemlji. Prema ovom konceptu, ostvaruju se mehanizmi političke održivosti u jednom društvu sa podelama po različitim grupama a posebno etničkih, ne isključujući jezičke, verske grupe i itd. U Ustavu Republike Kosova, cilj rezervisanih mesta za nevećinske zajednice je zastupljenost svih grupa u predstavničkom telu, prema tome za ovu zastupljenost mora da postoji objektivna veza između predstavnika i birača dotične zajednice, u suprotnom deformiše se efikasna zastupljenost zajednica za koje je Ustav garantovao rezervisana mesta, a za koja mesta ne postoji izborni prag što se certifikovanih subjekata tiče.

U ovom slučaju, Vrhovni Sud Kosova ovim tumačenjem ne promovise koncept konsocijativne demokratije izvan ustavnog okvira, već tumači da zakonska i ustavna odredba o rezervisanim mestima ima premise ovog koncepta, koja diktiraju očuvanje efikasne predstavljensoti zajednica kroz mehanizme koji u prvom redu garantuju pravo glasa, ali unutar ovog okvira, kao i pravo zastupanja zajednica od strane predstavnika sa objektivnom vezom sa zajednicom, a posebno sa vezom etničke pripadnosti, ne isključujući jezik i itd.

Drugi žalbeni navod političkog subjekta, Romska Inicijativa, prema kojem nezakonitim i protiv ustavnim poništenjem svih glasačkih listića po ovim opštinama: Klokot, Parteš, Ranilug i Novo brdo, i posebno u Leposaviču gde popis stanovništva nije ni održan 2011 godine, IPŽP je napadnutom odlukom prekršio sve važeće izborne norme i doveo Romsku Inicijativu u jedan neravnotežan položaj u odnosu sa ostalim političkim subjektima, a posebno sa političkim subjektima koja zastupaju srpsku i albansku zajednicu jer je njihove glasove iz istih kutija usvojio kao važeće dok je glasove roma proglasio nevažećim i na ovaj način diskriminisao jednu zajednicu i to romsku zajednicu u odnosu sa drugim zajednicama, u potpunosti je neosnovan navod, obzirom da se politički subjekat Romska Inicijativa takmičio za rezervisana mesta za romsku zajednicu, i sa dobijenim glasovima nema mogućnost prelaska kvote od 5% izbornog praga da bi takmičio za mesta koja nisu rezervisana, prema tome njeni glasovi nemaju nikakvu povezanost sa glasovima albanskih subjekata i niti se takmiče jedni sa drugima, dok se srpski subjekti takmiču za njihova

rezervisana mesta, prema tome ista na nijedan način nije dovedena u neravnopravan položaj kao što navodi.

Vrhovni Sud je ocenio žalbene navode koje su iznele Liberalna Stranka Egipčana i Aškalijska Stranka za Integraciju, kojima osporavaju zakonitost ove odluke koja se odnosi na odbijajući deo odluke, kao i zahtev da Vrhovni Sud poništi glasačke listiće koje pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa po biračkim mestima Opštine Gračanice, Kamenice i Severne Mitrovice, međutim ovaj navod je neosnovan zbog činjenice da navodi izneti u izjavljenim žalbama nisu učinili pouzdanim zahtev, i sve dok je zahtev nepouzdan, IPŽP s pravom odbija zahtev kao u izreci napadnute odluke.

Navedeno je također da po zahtevu za glasačke listiće koja pripadaju političkom subjektu Romska Inicijativa za biračka mesta u Severnoj Mitrovici, IPŽP nije odlučio, ali ovaj žalbeni navod ostao je bez predmeta za razmatranje, s obzirom da je dopunskom odlukom IPŽP, A.br.736/2021, dt. 10.03.2021, dopunjena odluka A.br.736/2021 od: 07.03.2021, i odlučeno je i za drugi deo zahteva, po kojem nije odlučeno ovom odlukom.

Vrhovni sud je ocenio žalbene navode koje je izneo politički subjekat Napredna Stranka Roma Kosova, kojima osporava zakonitost ove odluke koji se odnosi na odbijajući deo odluke, i zahtev da Vrhovni Sud poništi glasačke listiće koja pripadaju političkom subjektu, Romska Inicijativa, u biračkim mestima opština Gračanica, Klokot, Lipjane i u Severnoj Mitrovici, ali ovaj navod je neosnovan zbog činjenice da navodi izneti u izjavljenim žalbama nisu učinile pouzdanim zahtev, i sve dok je zahtev nepouzdan IPŽP s pravom odbija zahtev kao u izreci napadnute odluke, i nije bilo nekog konkretnog navoda u vezi zakonitosti napadnute odluke.

Iz gore iznetih razloga, a u skladu sa članom 118 tačka 4, Zakona i Opštim izborima na Kosovu, odlučeno je kao u izreci ove presude.

VRHOVNI SUD KOSOVA U PRIŠTINI
AA.Br.29/2021, datum 12.03.2021

Predsednik veća - sudija
Fejzullah Rexhepi

Prevela: Drita Kelmendi

